

Παρουσίαση του βιβλίου «Αχ, και να ΄ξερα γράμματα», του Γ.Μανιώτη
Ομιλία Βαγγέλη Χρόνη

«Αχ, και να ΄ξερα γράμματα», είναι ο τίτλος του τελευταίου βιβλίου του Γιώργου Μανιώτη, από τις εκδόσεις Ψυχογιός, με αυτό το υπέροχο Αυτοκρατορικό Κινεζικό κίτρινο εξώφυλλο και ένα έργο του Γιάννη Γαϊτή από την προσωπική συλλογή του συγγραφέα. Ένα βιβλίο αφιερωμένο στην μνήμη του πατέρα και της μάνας του οι οποίοι και απεικονίζονται στην οθόνη της τηλεόρασης έτοιμοι για ανάληψη αν και κάτι ανάλογο δεν δείχνει η νεανική τους όψη και η ίσως όχι και τόσο ανέμελη πόζα την ημέρα που ένωσαν τις ζωές τους.

Δεν θα υπερέβαλα αν έλεγα πως μέσα στις 374 σελίδες του το βιβλίο αυτό εμπεριέχει σχεδόν όλη την ιστορία αλλά και την φιλοσοφία των Ελλήνων από τις αρχές του περασμένου αιώνα μέχρι και αυτή την στιγμή που μιλάμε. Δεν θα ήταν επίσης υπερβολικό αν θα έλεγα πως το βιβλίο αυτό είναι ίσως ό,τι καλλίτερο έχει γράψει μέχρι σήμερα ο συγγραφέας.

Με τον Γιώργο Μανιώτη μας συνδέει φιλία πολλών δεκαετιών και εκ των πραγμάτων είχα την ευκαιρία να διαβάσω το άπαν του συγγραφικού του έργου που συμπεριλαμβάνει ποίηση, θέατρο, νουβέλες μυστηρίου, μυθιστορήματα, παραμύθια για μεγάλους, διηγήματα, θρίλερ, κείμενα για το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, στίχους τραγουδιών και τόσα άλλα και επιπλέον έχω παρακολουθήσει ένα μεγάλο μέρος των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών του κειμένων τα οποία και σκηνοθετεί ο ίδιος. Δεν θα σας κουράσω με τίτλους και λεπτομέρειες, μια και όλα αυτά είναι δημοσιευμένα και με ευταξία μάλιστα, αλλά θα πρέπει να τονίσω πως το ανέβασμα δύο θεατρικών του έργων στις μεγαλύτερες κρατικές σκηνές της χώρας μας, και ενώ ο Γιώργος Μανιώτης ήταν σε νεαρή μάλιστα ηλικία, δεν είναι καθόλου τυχαίο γεγονός.

Σαν συν-παρουσιαστής έχω την υποχρέωση να αναφέρω αυτά τα πράγματα, αν και ξέρω πως ίσως τον κάνουν να κοκκινίζει γιατί οι έπαινοι δεν του αρέσουν.

Όσον αφορά το νέο του βιβλίο, θα μπω στο θέμα ευθύς αμέσως, θα μιλήσω δηλαδή για αυτό χωρίς να προβώ σε ανάλυση, γιατί αυτό θα απαιτούσε πάρα πολύ χρόνο και πολλά συγγράμματα.

Ο Μανιώτης στο βιβλίο του μιλάει για την Ελλάδα των εκατό περίπου τελευταίων ετών.

Την ιστορία την αφηγείται μία γυναίκα όπως την έζησε από τότε που θυμάται τον εαυτό της, χωρίς στολίδια και φκιασίδια με ένα τρόπο ρεαλιστικό και βιωματικό. Τα ελάχιστα γράμματα που έμαθε την βασανίζουν και την κάνουν να υποφέρει γιατί δυσκολεύεται να εκφράσει αυτά που σκέπτεται και όλες τις συμφορές που έζησε ακόμη και όταν είχαν φύγει πια οι εχθροί, μετά τις εκτελέσεις και τα καψίματα. Μετά ακολούθησαν οι τοπικές σφαγές και οι εκτελέσεις και η αλλαγή της φιλοσοφίας των επαναστατών του βουνού. Η ίδια γλύτωσε την εκτέλεση με την βοήθεια ενός συγγενούς που ήταν παράγοντας με τους αιματοβαμμένους ονειροπόλους. Έχει «μέσα στο μυαλό της κάτι σαν καπνισμένο μελίσι, που αγριεμένο ψάχνει να βρει μία χαραμάδα να βγει έξω στον ελεύθερο αέρα να κηρύξει τον καημό και τα βάσανα του, να βρει κυψέλη, να φτιάξει το μέλι του και να πορευτεί.» Αδυνατεί και βασανίζεται που δεν μπορεί όχι μόνο να εκφράσει σωστά αυτά που βίωσε αλλά και να τα γράψει σε μία κόλα χαρτί. Οι νέοι του χωριού μεταναστεύουν για μία καλλίτερη ζωή είτε στο εσωτερικό είτε στα ξένα οι πιο τυχεροί. Ήθελαν να φύγουν μακριά, πέρα από την θάλασσα, να αρχίσουν καινούρια ζωή, να καθαριστούν και να ξεχάσουν τον χαλασμό. Εκείνη μοιραία παραμένει στο ορεινό χωριό της, ζώντας μεγάλες συμφορές αλλά καταφέρνοντας να δημιουργήσει δική της οικογένεια. Στο τέλος υποχωρεί και η ίδια μεταναστεύοντας στην Αθήνα. Αφοσιώνεται με πάθος στο μεγάλωμα του γιού της και την φροντίδα του άντρα της στο μαγειρείο που δημιούργησαν από κοινού, εργαζόμενη πολύ σκληρά. Αρχίζει και αντιλαμβάνεται την ανοησία του κόσμου και πείθει τον εαυτό της πως άσχετα αν γνωρίζει το σωστό θα πρέπει να το θάψει και να κοιτάξει να ζήσει με το λάθος και να το ποτίσει με ευτυχία και χαρά.

Ανησυχεί που όλοι κάνουν τους ανήξερους πιπιλίζοντας μία καραμέλα που τους μουδιάζει τον νου. Κάθε φορά που προσπαθούσε να βρει λέξεις για να εκφραστεί, από το στόμα της έβγαιναν λυγμοί και αγκομαχητά. Ακόμη και αν μπορούσε να βάλει τις σκέψεις της σε μία πρόταση ο κόσμος θα την περνούσε για τρελή και γι αυτό κατέφευγε στην βασανιστική σιωπή.

Όταν πέθανε ο άντρας της, παραπονιόταν που ελλείψει γραμμάτων δεν μπορούσε να κάνει μοιρολόγια. «Δεν έχω το χάρισμα, δεν ξέρω γράμματα. Μένω με το στόμα σφαιριστό και τα πνίγω μέσα μου. Κι αυτά γίνονται δάκρυα και τρέχουν από τα μάτια μου και θαμπώνουν το φως μου.»

Αγωνίζεται σκληρά να επιβιώσει, όπως άλλωστε και οι περισσότεροι, αλλά η προσωπική της φιλοσοφία για την ζωή την βοηθά γιατί πιστεύει πως η ζωή είναι σαν ένα ποτάμι με λάσπη που κυλάει διαρκώς προς την θάλασσα και εμείς είμαστε τα σκουπιδάκια της που μας σπρώχνει όπου θέλει. Άλλους τους βουλιάζει και άλλους τους κρατάει στον αφρό και κανείς δεν έχει ξεκολλήσει από πάνω της για να ακολουθήσει την δική του πορεία. Υποχωρεί, διαρκώς υποχωρεί αλλά εν γνώσει της και μόνον για λόγους ισορροπιών. Πιστεύει πως σαν άνθρωποι δεν έχουμε καμία αξία. Μόλις χαθούμε από την ζωή και πάψουν να μας φορολογούν, η επίσημη μνήμη μάς κάνει έξωση.

Με τα σύγχρονα γεγονότα της κρίσης και με όσα διαδραματίζονται είναι πολύ αυστηρή, ανήσυχη και στενοχωριέται που δεν μπορεί να καταγράψει τα γεγονότα όπως είναι και όχι όπως παρουσιάζονται στην τηλεόραση που δεν μας αφήνουν καν περιθώρια σκέψης.

Ο γιός της είναι ο πρωταγωνιστής της αφήγησής της για τον οποίο αγωνιά από την αρχή μέχρι το τέλος, και μετά το τέλος ακόμη.

Ο άντρας της είναι ίσως ο μέσος όρος του Έλληνα της εποχής με τα ίδια κοινά όνειρα και συμπεριφορές.

Η μητέρα της, ύστερα από όσα υπέφερε, μια ηρωίδα μάνα στην κυριολεξία, παρέμεινε μόνη κλαίγοντας πάνω από τις φωτογραφίες απλωμένες στο τραπέζι του άδειου σπιτιού.

Πολλοί άλλοι χαρακτήρες επίσης περιγράφονται, που αν και ο ρόλος τους είναι μικρός δεν παύουν να είναι απαραίτητοι για να δώσουν το στίγμα της πραγματικής ιστορίας ή καλύτερα της ιστορίας όπως την έζησε με τα δικά της μάτια και εμπειρία.

Από τα παιδικά της χρόνια η αφηγήτρια, και ύστερα από συγκλονιστικές περιγραφές, οδηγείται στην τελευταία ημέρα της ζωής της, στο κρεβάτι ενός νοσοκομείου, και για τις τελευταίες της στιγμές διηγείται: «Το δωμάτιο γέμισε με σαράντα άντρες που ήταν ντυμένοι στα λευκά και φορούσαν ασημένιες πανοπλίες. Ήταν μελαχρινοί με κάτι σγουρά μαύρα γένια, και κρατούσαν κοντάρια και σπαθιά. Ήταν σαν άγιοι πολεμιστές και μου χαμογελούσαν. Ήταν τα σαράντα παλικάρια από την Λεβαδιά που είχαν έρθει να μου πάρουν την ψυχή. Σε μια ανάποδη ανάσα άρπαξαν την ψυχή μου σαν άσπρη νυχτικιά και άφησαν το κουφάρι μου γυμνό και παγωμένο πάνω στο κρεβάτι. Μόλις που πρόλαβα να ψελλίσω το τραγούδι μου: Σαράντα παλληκάρια από την Λεβαδιά, πήρανε την Γιαννούλα μας, Γιαννούλα μας γλυκιά.... Αυτά ήταν τα τελευταία μου δάκρυα, έτσι έφυγα από την ζωή».

Ο Μανιώτης στο σημείο αυτό κάνει την μεγάλη ανατροπή και παρουσιάζει το συγγραφικό του παράστημα. Συνειδητά πείθεται πως η αφηγήτρια που δεν γνώριζε γράμματα δεν θα μπορούσε να περάσει στην απέναντι όχθη έτσι απλά και εύκολα. Επιβάλλεται να επαναλάβει την ιστορία σαν γραμματιζόμενη πλέον, δίδοντας στις σκέψεις σαφήνεια, καλή γραφή και γιατί όχι μεγαλύτερη ακρίβεια.

Έτσι αρχίζει μία δεύτερη αφήγηση.

Ακούστε πώς το περιγράφει η ίδια στην αρχή του κεφαλαίου: «Αλλά δεν έφυγα. Δεν με σκόρπισε το χέρι του θεού σαν μια χούφτα στάχτη στη σιωπή του έναστρου ουρανού. Έμεινα εδώ κάτω να περιπλανιέμαι σαν άδικη κατάρα μέσα στη ζωή που έζησα. Το μυαλό μου λύθηκε και μπορούσε να σκεφτεί το οτιδήποτε. Δεν υπήρχε μυστικό πια για μένα. Ξαφνικά σαν να έγινε ένα θαύμα και να απέκτησα την γνώση του κόσμου. Δεν πειράζει που δεν ήξερα γράμματα. Τώρα δεν μπορούσε να μου ξεφύγει τίποτα...».

Και καταλήγει: «Θέλω να φύγω από δω, να πάω ψηλά και να ησυχάσω. Δεν μπορώ άλλο να τα ξέρω όλα και να βλέπω πού θα καταλήξουν.... 'Πρέπει να γραφτεί ένα καινούριο βιβλίο, γιατί ο κόσμος ακόμα λαχταρά να ζήσει', μού λένε οι Άγγελοι και μου φράζουν τον δρόμο».

Αγαπητέ μου Γιώργο, θερμά συγχαρητήρια για τα πολλά γράμματα που ξέρεις.

Σας ευχαριστώ

Βαγγέλης Χρόνης